

Askel eteen -harjoitus

Tavoite: Lisätä ymmärrystä yhdenvertaisuudesta niin ihmisten kuin muiden lajien välillä sekä pohtia ihmisen ja muun luonnon oikeuksia.

Harjoituksen kulku

Jaa jokaiselle osallistujalle roolikuvaus (löytyvät tämän ohjeen lopusta). Kukin lukee hiljaa mielessään oman korttinsa näyttämättä sitä muille. Oppilailla voi olla samoja rooleja. Pyydä oppilaita miettimään omaa roolihahmoaan. Jokainen luo tarkemmin oman hahmonsa, mutta annetusta roolin sisällöstä ei saa poiketa. Korosta, että tässä ei haeta oikeaa tai väärää vastausta, vaan jokainen päättää itse yksityiskohdat roolihahmostaan. Jos joku osallistujista on sitä mieltä, että ei tiedä tarpeeksi saamastaan roolista, se ei haittaa, mielikuvitusta saa käyttää. Harjoitusta voidaan muokata eri ikäryhmille sopivaksi rooleja muokkaamalla.

Apukysymyksiä roolihahmon miettimiseen:

Millainen on asuin- tai elinympäristösi? Miten vietät aikaasi? Mistä saat ravintoa? Kuka sinusta pitää huolta? Mitä ajattelet tulevaisuudestasi? Mikä asia sinua pelottaa? Mikä saa sinut voimaan hyvin?

Astu askel eteenpäin -osio

Tämän jälkeen osallistujat asettuvat riviin. Opettaja lukee väittämiä ja oppilaat miettivät, onko tilanne tai valinta mahdollista oman roolihahmon elämässä. Jos vastaus on kyllä, osallistuja ottaa askeleen eteenpäin. Jos vastaus on kieltävä tai epävarma, osallistuja jää paikoilleen. Väittämät luetaan yksi kerrallaan niin, että jokaisen jälkeen osallistujille jää hetki aikaa miettiä omaa vastaustaan. Väittämät löytyy tämän ohjeen lopusta.

Kun askeleet on otettu

Väittämien lukemisen jälkeen osallistujat katselevat hetken ympärilleen ja miettivät omaa paikkaansa rivissä. Käydään kierros, jossa jokainen kertoo oman roolinsa. Lopuksi keskustellaan yhdessä kokemuksista.

Esimerkkikysymyksiä:

- Oliko helppo vai vaikea näytellä roolia?
- Miltä tuntui ottaa askel eteenpäin tai jäädä paikalleen?
- Tuntuiko jossain vaiheessa epäoikeudenmukaiselta?
- Voiko joku sanoa, että hänen hahmonsa oikeuksia elämään ei kunnioitettu?
- Voiko tämä kuvastaa oikeaa elämää? Pitäisikö asialle tehdä jotain?

Huomioi, että keskustelussa ei vahvisteta stereotyyppioita. Alkuperäinen harjoitus "Take a step forward" löytyy teoksesta *Compass: A Manual on Human Rights Education with Young People*. Tämä versio pohjautuu Suomen lähetysseuran suomentamaan version harjoituksesta, jota ovat edelleen muokanneet Sinikka Kunttu ja Pihla Soinnunmaa, FEE Suomi.

ETÄVERSIO

Harjoituksen kulku

Askel eteen -harjoituksen voi tehdä myös etänä esimerkiksi Zoom- tai Teams-puhelussa. Varmista, että kaikilla oppilailla on kynä ja paperia omien pisteiden merkitsemistä varten. Tämän jälkeen jaa oppilaille roolikuvaukset (tämän ohjeen lopussa) yksityisviestitoiminnolla, niin että oppilaat eivät tiedä toistensa rooleja. Voit kopioida roolikuvaukset suoraan ohjetiedostosta. Harjoitusta on helppo muokata eri ikäryhmille sopivaksi rooleja muokkaamalla.

Kukin saa nyt muutaman minuutin aikaa miettiä omaa rooliaan: jokainen luo tarkemmin oman hahmonsa, mutta annetusta roolin sisällöstä ei saa poiketa. Tässä ei haeta oikeaa tai väärää vastausta, vaan jokainen päättää itse yksityiskohdat roolihahmostaan. Jos koet, että et tiedä tarpeeksi saamastasi roolista, se ei haittaa, mielikuvitusta saa käyttää.

Apukysymyksiä roolihahmon miettimiseen:

Millainen on asuin- tai elinympäristösi? Miten vietät aikaasi? Mistä saat ravintoa? Kuka sinusta pitää huolta? Mitä ajattelet tulevaisuudestasi? Mikä asia sinua pelottaa? Mikä saa sinut voimaan hyvin?

Astu askel eteenpäin -osio

Kun oppilaat ovat valmiina, voit alkaa lukea väittämiä (löytyvät roolilistan jälkeen) ja oppilaat miettivät, onko väittämän tilanne tai valinta mahdollista oman roolihahmon elämässä. Jos vastaus on kyllä, merkkaa itsellesi piste. Jos vastaus on kieltävä tai epävarma, et saa pistettä. Väittämät luetaan yksi kerrallaan niin, että jokaisen jälkeen oppilaille jää hetki aikaa miettiä omaa vastaustaan.

Kun askeleet on otettu

Kun kaikki väittämät on luettu, kukin kertoo vuorollaan oman roolinsa sekä kuinka monta pistettä sai. Pistemäärät voi tämän lisäksi laittaa myös chattiin kertoen samalla, mikä oli oma hahmo, esimerkiksi ”suomalainen 13-vuotias tyttö, 14 pistettä”. Näin pistemäärien eroja hahmojen välillä on helpompi vertailla. Harjoitus puretaan keskustelulla opettajan johdolla. Alta löytyy esimerkkikysymyksiä keskusteluun.

Esimerkkikysymyksiä:

- Oliko helppo vai vaikea eläytyä roolihahmon elämään?
- Miltä tuntui ottaa askel eteenpäin (merkata piste) tai jäädä paikalleen (olla merkkamatta pistettä)?
- Tuntuiko jossain vaiheessa epäoikeudenmukaiselta?
- Voiko joku sanoa, että hänen hahmonsa oikeuksia elämään ei kunnioitettu?
- Voiko tämä kuvastaa oikeaa elämää? Pitäisikö asialle tehdä jotain?

Esimerkkirooleja

Ihmisiä:

1. Olet 7-vuotias nepalilainen, sokea tyttö. Asut syrjäisessä vuoristokylässä. Et pääse vammasi vuoksi kouluun.
2. Olet 10-vuotias bolivialainen poika. Kiillotat kenkiä saadaksesi rahaa perheelle. Asutte suurkaupungin köyhällä asuma-alueella.
3. Olet tansanialainen liikuntavammainen 30-vuotias mies. Olet käynyt koulua, mutta nyt olet ilman työtä.
4. Olet senegalilainen 7-vuotias tyttö. Asut maaseudulla, kylässä, jossa ei ole kaivoa. Veden haku on sinun tehtäväsi.
5. Olet japanilainen 14-vuotias poika. Vanhempasi ovat hyvätuloisia.
6. Olet vanhus Papua Uusi-Guineasta. Asut poikasi perheen kanssa samassa bambumajassa.
7. Olet intialainen kastiton perheenäiti. Perheeseen kuuluu 6 lasta.
8. Olet yhdysvaltalainen 12-vuotias poika. Äitisi on kotona 3 sisaruksen kanssa. Isä käy töissä.
9. Olet ranskalainen, 15-vuotias tyttö. Asut isoäitisi kanssa.
10. Olet suomalainen, pienituloisen eläkeläinen.
11. Olet suomalainen 13-vuotias tyttö. Perheeseen kuuluu vanhemmat ja veli.
12. Olet palestiinalainen 15-vuotias tyttö. Äitisi on yksinhuoltaja, sinulla on 3 sisarusta.
13. Olet virolainen työssäkäyvä perheen isä, sinulla on kaksi lasta huollettavana.
14. Olet irakilainen, 15-vuotias poika, olet paennut maastasi ilman vanhempiasi ja juuri ylittämässä Välimerä.
15. Olet 9-vuotias suomalainen, vammaisen poika. Perheeseen kuuluu äiti ja veli.
16. Olet kolumbialainen 14-vuotias tyttö. Vanhempasi ovat hyvätuloisia ja sinulla on kaksi pikkuveljeä.

Eläimiä, kasveja, sieniä, hyönteisiä, lintuja:

17. Olet suomalaisessa navetassa asuva lehmä.
18. Olet lupiini, joka kasvaa suomalaisella tienpientareella ja sinua pidetään haitallisena vieraslajina, koska valtaat alaa muilta kasveilta.
19. Olet Amazonin sademetsässä kasvava trooppinen puu.
20. Olet lapintiira, joka pesii arktisella ja kylmällä vyöhykkeellä Euroopassa, mutta talvehtii kaukana Etelämannerta ympäröivillä merialueilla. Muuttomatkasi ovat eläinkunnan pisimpiä.
21. Olet naali, joka elää Suomen tunturialueilla. Sinut on luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi.
22. Olet vanha haapa, joka elää Etelä-Suomessa sijaitsevalla luonnonsuojelualueella.
23. Olet havumetsässä elävä kuukkeli, jonka ympäriltä metsää hakataan kiihtyvällä tahdilla.
24. Olet kotikissa, joka elää kerrostalossa.
25. Olet pienessä järvessä elävä lumme.
26. Olet Afrikan savannilla elävä suippohuulisarvikuono. Alueella liikkuu salametsästäjiä.
27. Olet Etelämantereella elävä keisaripingviini.
28. Olet ankerias, joka synnytt Sargassomerellä ja siirryt Golfvirtaa pitkin aina Suomen rannikolle saakka. Sinua pidetään äärimmäisen uhanalaisena.
29. Olet kaunis ketoneilikka, joka elää umpeen kasvavalla vanhalla kedolla.
30. Olet syksyllä maasta esiin noussut herkkutatti suomalaisessa lähiömetsässä.

Väittämiä

1. Olet aika tyytyväinen elämääsi.
2. Sinulla on mukava koti
3. Olet tyytyväinen elinympäristöösi.
4. Saat tarpeeksi ravintoa.
5. Hengität puhdasta ilmaa.
6. Et ole riippuvainen ihmisten hyväntahtoisuudesta.
7. Et pelkää kuolevasi sukupuuttoon.
8. Ilmaston lämpeneminen ei vaikuta sinun asuinolosuhteisiisi.
9. Voit käyttää vettä niin paljon kuin haluat.
10. Sinun on helppo muuttaa toisaalle, jos haluat tai jos sinua uhkaa jokin.
11. Sinun ei tarvitse kokea pelkoa arkielämässäsi.
12. Voit valita, mitä syöt.
13. Voit luottaa, että myös tulevat jälkeläisesi pärjäävät elämässä.
14. Sinulla on mahdollisuus peseytyä, kun haluat.
15. Et pelkää, että sinua kiusataan koulussa tai kadulla.
16. Voit vaikuttaa siihen, mikä sinusta isona tulee.